

MIC GLOSAR DE TERMENI LINGVISTICI¹

accent (tonic)	pronunțarea mai intensă a unei silabe [↑] dintr-un cuvânt
afereză	căderea accidentală a unui sunet sau a unei silabe [↑] de la începutul unui cuvânt
afonizat	care și-a pierdut sonoritatea
analizabil, cuvânt ~	cuvânt ale cărui componente pot fi puse de către vorbitori, într-o măsură mai mare sau mai mică, în legătură cu alt cuvânt/alte cuvinte existent(e) și independent în limba română sau cu un element identificabil dintr-o serie de formații
apocopă	cădere accidentală a unuia sau a mai multor sunete de la sfârșitul unui cuvânt
ascendent, diftong ~	diftong [↑] care prezintă ordinea semivocală [↑] + vocală [↑]
asilabic	care nu formează silabă [↑]
categorie gramaticală	semnificație gramaticală cu o expresie proprie, în funcție de care cuvintele își schimbă forma în cursul vorbirii (caz, diateză, gen, mod, număr, persoană, timp și.a.)
compus	cuvânt sau unitate lexicală complexă formate prin combinarea mai multor cuvinte care dobândesc un sens global nou
consoană	sunet la care emitere curentul de aer întâlneste un obstacol și care nu poate juca rolul de centru al unei silabe [↑] și nu primește accent [↑]
conversiune	schimbarea clasei lexico-gramaticale/morfologice (a părții de vorbire [↑])
derivat	cuvânt format de la un cuvânt de bază prin alipirea unor prefixe [↑] sau/și a unor sufixe [↑]
descendent, diftong ~	diftong [↑] care prezintă ordinea vocală [↑] + semivocală [↑]
desinență	element final atașat în general rădăcinii [↑] unui cuvânt flexibil [↑] , care exprimă (adesea împreună) la substantive, numărul și cazul, la adjective și genul, iar la verbe – numărul și persoana

¹ Cuprinde explicații simplificate ale accepțiilor (referitoare la limba română) cu care apar în cele ce urmează principaliii termeni lingvistici folosiți mai frecvent. Semnul ↑ trimite la termenul respectiv din glosar.

diacritic, semn ~	semn grafic care distinge litere cu forma de bază identică secvență formată dintr-o vocală [↑] și o semivocală [↑] în aceeași silabă [↑]
element de compunere	element cu circulație internațională, asemănător cu prefixele [↑] sau sufixele [↑] , dar cu sensuri mai concrete decât acestea, provenind din greacă și latină, care se atașează unor rădăcini, dând naștere unor cuvinte noi căderea accidentală a vocaliei [↑] neaccentuate de la finala unui cuvânt în contact cu vocala initială a cuvântului următor (element) atașat la termenul precedent
eliziune	accent [↑] legat de o anumită poziție a silabei [↑] în cuvânt cuvânt la care semnificațiile gramaticale se exprimă cu ajutorul unui element variabil atașat în partea lui finală atașarea, în cursul vorbirii, la partea invariabilă a unor cuvinte, a unor elemente care marchează diferitele categorii [↑] gramaticale
enclitic	fenomene fonetice care se produc în lanțul vorbirii cuvânt format în română din elemente existente în limba română sau împrumutat gata format, (semi)analizabil pentru vorbitorii limbii române actuale
fix, accent ~	grup de cuvinte folosit relativ frecvent, ale căruia elemente componente își păstrează autonomia și sensul de bază și care corespund realității denumite
flexibil, cuvânt ~	successiune de două vocale [↑] alăturate pronunțate în silabe [↑] diferite
flexiune	i care și-a pierdut sonoritatea [↑] și nu formează silabă [↑]
fonetică sintactică	cuvânt care în cursul vorbirii își păstrează neschimbată forma
format, cuvânt ~	accent [↑] nelegat de o anumită poziție a silabei [↑] în cuvânt grup de cuvinte cu sens unitar, care funcționează ca un singur cuvânt și în care cel puțin unul dintre elemente și-a pierdut autonomia gramaticală
grup relativ stabil de cuvinte	împrumut făcut de limba română modernă și contemporană cu precădere din limbile occidentale de circulație internațională și din limbile clasice
hiat	elemente care se pronunță la fel
i „șoptit” (asilabic sau afonizat)	elemente care se scriu la fel
invariabil, cuvânt~	cuvinte cu sensuri diferite care au unele forme identice și altele diferite sau prezente numai la unul dintre omonime cuvinte aparținând aceleiași părți de vorbire [↑] , care au sensuri diferite și toate formele identice
liber, accent ~	cuvânt în același timp compus [↑] și derivat [↑]
locuțiu	cuvinte diferite ca sens, dar asemănătoare ca formă și care se pot confunda
neologism	clasa de cuvinte cu trăsături semantice și gramaticale (categorii gramaticale [↑] , posibilități de combinare) comune; gramatica tradițională distinge pentru limba română
omofone	
omografe	
omonime parțiale	
omonime totale	
parasintetic, compus ~	
paronime	
parte de vorbire	

prefix	următoarele părți de vorbire (în ordine alfabetică): adjecativ, adverb, articol, conjuncție, interjecție, numeral, prepoziție, pronume, substantiv, verb
proclitic	element antepus unei baze lexicale, cu ajutorul căruia se creează un cuvânt nou
punctuație	(element) atașat la termenul următor
punctuație, semn de ~	sistem de semne grafice convenționale care marchează segmentarea unui text în unități sintactice, precum și pauzele și intonația
rădăcină	semn grafic convențional care marchează segmentarea unui text în unități sintactice, pauzele sau și intonația
semivocală	partea unui cuvânt care poartă sensul lui lexical și la care se pot atașa sufixe [↑] , prefixe [↑] și desinențe [↑]
semn de punctuație	sunet care seamănă cu o vocală [↑] din punctul de vedere al articulației, dar care nu poate fi accentuat și nu poate forma singur o silabă [↑]
semn diacritic	v. punctuație, semn de ~
silabație	v. diacritic, semn ~
silabă	descompunerea cuvintelor în conformitate cu structura lor silabică
sinereză	secvență sonoră minimală caracterizată printr-un singur accent [↑] (cu loc fix), care are în centru o vocală [↑] , însotită sau nu de una sau mai multe consoane [↑] sau și semivocale [↑]
sonantă	pronunțarea accidentală într-o singură silabă [↑] a vocalei [↑] finale a unui cuvânt și a vocalei inițiale a cuvântului următor (transformarea, în fonetică sintactică [↑] , a unui hiat [↑] în diftong [↑])
sonoră	consoană [↑] care se pronunță cu un zgomot mai slab decât majoritatea consoanelor și care sunt totdeauna sonore: <i>l, m, n, r</i>
sonoritate	consoană [↑] dotată cu sonoritate [↑] : <i>b, d, g, g', v, z, j, ă</i>
sufix (lexical)	trăsătură a sunetelor datorată vibrației regulate a corzilor vocale, caracteristică atât vocalelor [↑] , cât și unor consoane [↑]
sunet-tip	element postpus unei baze lexicale, cu ajutorul căruia se creează un cuvânt nou
surdă	media variațiilor din pronunțarea unui sunet
temă	consoană [↑] lipsită de sonoritate [↑] : <i>p, t, k, k', f, s, ș, ă, ă, ă</i>
toponimie	rădăcina [↑] și sufixul characteristic [↑] , la care se atașeză desinențele [↑]
triftong	ansamblul numelor de locuri
vocală	secvență formată dintr-o vocală [↑] și două semivocale [↑] în aceeași silabă [↑]
	sunet la a cărui emitere, prin vibrații ale coardelor vocale, currentul de aer nu întâlnește niciun obstacol; poate primi accent [↑] și poate forma singură o silabă [↑]